

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی
د ستراتژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۱۳۵ (از ۳۰ سنبله الی ۱۱ میزان ۱۳۹۴ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته وار است که به زبان های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می گردد، تا نهادهای سیاست گذار از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می خوانید:

- مقدمه ۲

وضعیت کشور پس از یک سال حکومت وحدت ملی

- صلح: مذاکرات صلح با طالبان..... ۳
- تغییر رهبری طالبان..... ۴
- امنیت: ظهور داعش در شرق افغانستان..... ۵
- جنگ در شمال و سقوط کندز..... ۶
- اختلافات: از تقسیم قدرت تا اختلافات داخلی..... ۷
- پس چه باید کرد؟..... ۷

د حکومت یوکلن مزل؛ اقتصاد، فساد او بهرني سياست

- اقتصادي وضعيت..... ۱۰
- اداري فساد..... ۱۱
- کډوالي او له هېواده تېښته..... ۱۲
- بهرني سياست..... ۱۴
- د بهرني سياست ناسم حساب..... ۱۴

مقدمه

پوره يو كال وړاندې په ولسمشريزو ټاکنو کې دوو مخکښو نوماندانو، حکومتي څوکي او واکونه په خپل منځ نيم په نيمه ووېشل او په ټاکنو کې د درغليو تر نامه لاندې پيل شوې ډرامه پای ته ورسېده.

د "ملي يووالي" پر حکومت له توافق وروسته افغانان پر دې خوښ وو، چې هېواد له يوه احتمالي بحران څخه وژغورل شو؛ مگر اوس له يوه کال وروسته هېواد د يوه رښتيني بحران په لور روان دی. کومې ژمنې چې د نوماندانو له خوا ملت ته ورکړل شوې وې، ځينې يې د دوی د بې کفایتي او ځينې يې هم د دواړو ډلو ترمنځ د جدي اختلافاتو له کبله عملي نه شوې.

سوله او امنيت د هېواد تر ټولو ستره اړتيا وه چې د سولې او ټيکاو د راوستلو په پلمه له امريکا او ناټو سره تړونونه هم لاسليک شول؛ خو د تېر کال په اوږدو کې د سولې مرژواندي بهير هم په تپه ودرېد او د هېواد امنيتي وضعيت د ولسواليو او ولايتونو تر سقوط پورې راورسېد. د دې ترڅنگ د اقتصاد، اداري فساد، بهرني سياست او نورو برخو وضعيت هم په خورا بد حالت کې و او دا مهال افغانان د خپل راتلونکي په تړاو زيات نهيلي دي.

د دې اوونۍ په تحليل کې د دغه حکومت له يوه کلن مزل وروسته، په بېلابېلو برخو کې د هېواد وضعيت ته ځغلنده کتنه کوو.

وضعیت کشور پس از یک سال حکومت وحدت ملی

حکومت وحدت ملی لنگ لنگان یک سال از عمر بی دست‌آورد خود را سپری کرد. حکومتی که در ابتدا رهبرانش وعده‌های بزرگی به ملت داده بودند، اما به هیچ‌کدام از آنها عمل نکردند.

ناامیدی ملت از آینده این حکومت را در فرار مردم از افغانستان می‌توان قیاس کرد. صدها هزار افغان به خصوص جوانان با قبول خطر مرگ، دل به دریا می‌زنند به این امید که راهی به سوی اروپا بیابند. عده‌ای از آنان راه به سوی غرب نمی‌یابند و طعمه امواج خشم‌آلود دریا می‌شوند.

عامل اصلی تمام این بدبختی‌ها و مشکلات جنگ است. به همین دلیل نیز رئیس جمهور غنی در جریان کمپاین انتخاباتی به مردم وعده داد که برقراری صلح در کشور در صدر اولویت‌های کاری حکومت وی قرار خواهد داشت.

صلح:

مذاکرات صلح با طالبان

صلح یک پروسه یک جانبه نیست که یک طرف با ابتکار خود بخواهد آنرا به جانب دیگر تحمیل نماید، مگر اینکه طرف مقابل در نتیجه جنگ چنان دچار ضعف و استیصال گردد که چاره‌ای جز تسلیم نیابد. مشکل بزرگ حکومت

وحدت ملی این است که صلح را در نابودی طرف مقابل جستجو می‌نماید، اما چون خودش توان این کار را ندارد، چاره این درد را از پاکستان تمنا دارد در حالیکه تجربه حکومت حامدکرزی نشان داد تلاش در راه رسیدن به صلح، کار خود افغان‌هاست.

اگر حکومت افغانستان به این باور است که طالبان یکسره در اختیار پاکستان اند و بنابراین افغانستان می‌تواند از راه دادن امتیاز به پاکستان این کشور را وادار سازد تا طالبان را به حکومت کابل تسلیم نماید، یا در محاسبه دچار اشتباه شده است و یا خود را فریب می‌دهد.

اگر حکومت افغانستان هر امتیازی به پاکستان بدهد، جانب پاکستان تضمین طولانی‌مدت برای دسترسی به این امتیازات می‌خواهد. این تضمین با تسلیم کردن طالبان به حکومت کابل به دست نمی‌آید بلکه از راه شریک ساختن عناصر وابسته به پاکستان در قدرت است که اسلام‌آباد می‌تواند چنین تضمین طولانی‌مدت به دست آورد.

خواست‌های طالبان در پیام عید ملا اختر محمد منصور رهبر جدید طالبان به روشنی منعکس گردیده است؛ خروج کامل نیروهای خارجی از کشور، فسخ تمام قراردادهای امنیتی با کشورها و سازمان‌های دیگر و تطبیق شریعت. پاکستان و یا هیچ کشور دیگری قادر نیست تا طالبان را از این خواست‌های شان منصرف سازد.

اگر قرار باشد حکومت افغانستان در برابر رسیدن به صلح چنین امتیازاتی را به طالبان بدهد، دیگر نیازی به وساطت پاکستان نیست و این کار از راه مذاکرات بین‌افغانی نیز ممکن است.

تغییر رهبری طالبان

پس از افشای خبر مرگ ملا محمد عمر، رسانه‌های بین‌المللی و داخلی تلاش زیاد کردند تا ثابت سازند که طالبان دچار اختلاف گردیده و در حال انشعاب اند، اما اکنون به تدریج نادرست بودن این باور ثابت شده است.

حکومت افغانستان قبلاً دو دور مذاکرات صلح را در ارومچی و اسلام‌آباد با کسانی انجام داد که از طالبان نمایندگی نمی‌کردند. این مهارت پاکستان بود که کسانی را که در دسترس داشت، به نام نمایندگان طالبان به مذاکرات آورد اما اکنون مقامات پاکستانی می‌گویند که به دنبال افشای خبر مرگ ملا محمد عمر، در صف طالبان اختلاف رونما گردیده و مذاکرات تا آینده نامعلوم به تعویق افتاده است.

حقیقت این است که ملا اختر محمد منصور از سال 2010 تا کنون مسؤولیت اجرائی را در تحریک طالبان به دوش دارد و به میان آوردن دفتر قطر نیز از ابتکارات او بود. قبول آدرسی به منظور مذاکرات صلح به این معنی بود که

طالبان خواهان مذاکرات صلح اند، اما آن‌ها به این باور اند که در ابتدا مشکل "اشغال" افغانستان توسط نیروهای خارجی از بین برود. به این معنی که ابتدا این مشکل باید در مذاکره با امریکا حل گردد، اما در صورت ادامه حضور نظامی امریکا در افغانستان، مذاکره به منظور صلح ناممکن است.

در بعد بین‌المللی، هرچند امریکا و چین اعلام داشته اند که از مذاکرات صلح با وساطت پاکستان استقبال می‌کنند، اما امریکا تا کنون در مورد شرط اصلی طالبان یعنی فسخ قرارداد امنیتی و خروج کامل نیروهایش از افغانستان به صورت رسمی چیزی نگفته است.

طالبان به چین به عنوان قدرتی در منطقه می‌نگرند که حضورش در مذاکرات صلح می‌تواند تضمینی برای خروج نیروهای خارجی از افغانستان باشد، اما به نظر می‌رسد که چین نیز از وضع در افغانستان پس از خروج نیروهای امریکایی نگران است و به همین دلیل هم نمی‌خواهد در این مورد ابراز نظر کند، به خصوص که سروصدای حضور داعش در افغانستان نیز به عنوان یک چالش جدید برای منطقه، نگرانی‌های جدیدی را به میان آورده است و امریکایی‌ها هم هر روز به بزرگنمایی این خطر مشغول اند.

امنیت:

ظهور داعش در شرق افغانستان

بعضی‌ها به این باور اند که طالبان که در طول سیزده سال گذشته یک‌تاز میدان جنگ با خارجی‌ها بودند، اکنون با رقیب تازه‌نفسی بنام داعش در شرق افغانستان مواجه اند که می‌خواهد به تدریج نفوذ خود را به مناطق دیگر نیز بگستراند. ملا اختر محمد منصور نیز در پیام عید خویش اشاره به این موضوع داشت که «اشغالگران تلاش دارند تا گروه‌های جدیدی را به میدان آورند.»

اما ظهور گروه داعش اگر از یک طرف برای طالبان مشکل آفرین است و از طرف دیگر برای کشورهای منطقه نیز پیام ناگواری در خود نهفته دارد و مقامات امنیتی در این کشورها را، در برابر این سوال قرار داده است که در میان طالب و داعش کدام یک خطرناک‌تر است؟ از آنجایی که طالبان همیشه تاکید بر اهداف ملی و در داخل افغانستان داشته اما در مقابل، داعش قصد ساختن خراسان بزرگ در منطقه را هدف خویش می‌داند، کشورهای منطقه در میان بد و بدتر -از دیدگاه خودشان- بد یعنی طالبان را ترجیح خواهند داد.

هرگونه بزرگنمایی برای حضور داعش در افغانستان می‌تواند به نفع طالبان باشد و نظر مساعدتر کشورهای همسایه و منطقه را به عنوان یک نیروی موثر در برابر اهداف داعش به سوی طالبان جلب نماید.

جنگ در شمال و سقوط کندز

طالبان از آغاز سال ۲۰۱۵ تلاش‌هایی را به منظور گسترش جنگ به شمال کردند و به نظر می‌رسد که در این برنامه موفق بودند. درحالی‌که خاستگاه طالبان جنوب افغانستان است و تا دو سال قبل تحلیلگران به این باور بودند که طالبان هیچ شانس در شمال ندارند، اکنون مشخص شده که آن‌ها بیشترین دست‌آوردها را در شمال از آن خود ساخته‌اند.

شکی نیست که ضعف حکومت وحدت ملی در قوت طالبان بی‌تاثیر نیست و به خصوص اکنون که کندز به دست طالبان سقوط کرد، این ضعف بیشتر هویدا می‌گردد؛ اما بنیاد اشتباهاتی که در شمال سبب جدایی مردم از دولت گردید در دوران حامد کرزی نهاده شد. اشتباهاتی که هیچگاه در جهت اصلاح آن گامی برداشته نشد.

اربکی‌سازی‌های قوم‌محور که یادآور کندک‌های قومی دوران کمونیست‌ها بود، و ظلم این اربکی‌ها بر مردمان غیرنظامی موجب شد تا طالبان در کندز جای پای محکمی برای خود تدارک ببینند و سرانجام بر این شهر مسلط گردند.

سقوط کندز به دست طالبان در آستانه سالگرد یک سالگی حکومت وحدت ملی، پیام روشنی هم به خارجی‌های حامی حکومت وحدت ملی دارد و هم به خود این حکومت؛ ما قدرتمندتر از قبل در صحنه حضور داریم و هیچ قدرتی نمی‌تواند ما را نادیده بگیرد!

در شرایطی که کنفرانس‌هایی به منظور کمک به افغانستان از طریق همکاری‌های منطقوی تدویر یافته و کشورهای منطقه نیز امید داشتند تا خطوط آهن و پایپ لاین‌های نفت و گاز از طریق افغانستان به کشورهای دیگر تمدید گردد، طالبان با حضور قدرتمند در شمال می‌خواهند لااقل به کشورهای منطقه بگویند که باید ما را هم به این مهمانی دعوت کنید.

کندز از نظر موقعیت سوق الجیشی برای طالبان اهمیت زیاد دارد. طالبان در زمان حاکمیت شان، زمانی بر شمال تسلط یافتند که کندز به دست آنان افتاد. با این تفاوت که در آن زمان بدخشان و تخار در کنترل جبهه متحد بود، اما امروز طالبان در بدخشان و بخشی از بغلان نیز حضوری گسترده دارند. بنابراین ولایت‌های تخار و بغلان نیز در تهدید مستقیم آنان قرار دارد.

اختلافات:

از تقسیم قدرت تا اختلافات داخلی

در کشوری که از فردگرایی به عنوان یک عمل قهرمانانه تجلیل به عمل می‌آید، تقسیم یکسان قدرت میان دو رقیب انتخاباتی نتیجه‌ای بهتر از چیزی که امروز شاهدش هستیم نمی‌توانست داشته باشد. پس از یک سال هنوز کابینه این حکومت تکمیل نشده، اختلاف بر سر کمیسیون‌های انتخاباتی همچنان پابرجاست و تذکره‌های الکترونیکی همچنان به دلیل اختلاف بر سر واژه‌های اسلام و ملیت، اجازه صدور نیافته است.

رئیس جمهور و رئیس اجرائیه و معاونین اول و دوم شان تعداد کثیری از مشاورینی را در رکاب خویش یدک می‌کشند که مشخص نیست به چه درد این ملت می‌خورند. برای تدارک معاشات دالری آنان نیز ده درصد تکس بر مصارف تیلیفون وضع کرده‌اند تا بار این جماعت بی‌کار را به دوش ملت مضاعف سازند.

وعده مبارزه علیه فساد اداری که اشرف غنی وعده عملی شدن آنرا داده بود، نه تنها تحقق نیافت بلکه ابعاد به مراتب گسترده‌تر از دوران کرزی به خود گرفت و تا نیروهای مسلح کشور هم گسترش یافت که امروز حتی در پارلمان ادعا می‌شود سنگرها در برابر پول به مخالفین مسلح به فروش می‌رسد.

به منظور تامین امنیت بهتر در کشور، از فرماندهانی که در رژیم کمونیستی سابق سابقه کشتارگری و سرکوب مجاهدین را داشتند به این امید استفاده شد که آن‌ها تجربه گذشته را به کار گیرند، اما این حربه نیز کارآمد ثابت نشد. در جریان سقوط ولسوالی‌ها از عقب نشینی تاکتیکی برای جلوگیری از کشتار غیرنظامیان سخن در میان بود که اکنون در سقوط کندز نیز همین بهانه می‌تواند توجیه بی‌کارگی باشد.

پس چه باید کرد؟

این حکومت نه دست‌آوردی در جنگ داشته و نه در صلح. ما در افغانستان شاهد حکومتی هستیم که نمونه کاملی از یک حکومت ناکام است. این حکومت اگر می‌خواهد افغانستان را از این وضع نابسامان نجات دهد، چند نکته قابل تأمل است:

- تغییر در سیاست صلح با مخالفین و گام نهادن به سوی مذاکرات راستین؛
- به میان آوردن یک میانجی بی‌طرف تا زمینه را برای اعتماد بر یکدیگر و گفتگوهای رو در رو مساعد سازد؛

• اگر حکومت نتوانست این دو راه را در پیش گیرد، پس چاره‌ای جز استعفا و سپردن قدرت به یک حکومت موقت، نخواهد داشت.

جامعه جهانی هم اگر واقعا قصد کمک به افغانستان را دارد، باید از این گزینه‌ها حمایت نماید. در غیر آن اوضاع کشور بیش از پیش رو به وخامت خواهد رفت.

د حکومت يوکلن مزل؛ اقتصاد، فساد او بهرنی سياست

په هېواد کې د سولې او ثبات په وړاندې د خنډونو زیاتېدل، د جگړې پراختیا او د حکومت خپلمنځي اختلافات، د ملي یووالي حکومت د تېر کال یوازینی ستونزې نه دي، چې افغانان یې نهیلي کړي، بلکې په ټولیز ډول په هره برخه کې حکومت پاتې راغلی. د ځینو رسنیزو ادارو د سروې گانو له مخې^۱، د افغانانو غوڅ اکثریت د ملي یووالي ترنامه لاندې یو کلن حکومت له کړنو خوښ نه دي.

په تېر یوه کال کې د ملي وحدت حکومت په ډېرو برخو کې له سختو ننگونو سره مخ و او د اټکل له مخې به راتلونکي کال کې هم ورسره مخ وي. تر دې چې راتلونکی کال به د دغه حکومت لپاره برخلیک ټاکونکی وي؛ ځکه په اوسني ډول د حکومت پایښت تر ډېره ناشونی برېښي.

^۱ په انلاین بڼه یې ولولئ:

<http://www.dw.com/en/dashed-hopes-a-year-into-afghanistans-unity-government/a-18748050>

http://www.tolonews.com/TOLONews_photo/pdf/TOLONews_4th_NUG_approval_rating_August_2015.pdf

اقتصادي وضعیت

د اوسني حکومت له تشکیل سره سم په هېواد کې د بې کارۍ کچه مخ په زیاتېدو شوه^۲ او افغانۍ هم د تېرو ۱۴ کلونو په پرتله په بې سابقه ډول خپل ارزښت له لاسه ورکړ^۳. همدا راز په هېواد کې پانګونې او نورې لویې اقتصادي پروژې هم د ناامنیو له کبله اغېزمنې او پیل نه شوې.

که څه هم د ملي وحدت حکومت په تېر یوه کال کې پر دې بریالی شو، چې د حکومت عاید ۱۰ سلنه زیات کړي؛ خو بیا هم دغه زیاتیدونکی عاید د عادي بودیجې یوازې ۲۸ سلنه برخه او د انکشافی بودیجې یوازې ۵۴ سلنه پوره کوي او پاتې برخه به د نړېوالو په مرسته پوره شي^۴.

د دې ترڅنګ نوي حکومت په دې وروستیو کې پر مخابراتو لس سلنه نوې مالیه هم ولګوله چې د حکومت عاید به نور هم زیات کړي. نړېوالو بسپنه ورکوونکو پخوا هم دا ډول وړاندیزونه کول چې افغان حکومت باید خپل داخلي عاید زیات کړي او اوس هم ترې دا غوښتنه کوي. افغان حکومت هم دا خبره درک کړې، چې د نړېوالو بسپنه ورکوونکو پاملرنه اوسمهال د سوريې، عراق، اوکراین او په اروپا کې د کېوالو پر لور زیاته شوې او خپل ډېری فنډونه همغو لورو ته لېږدوي.

حکومت څو میاشتې وړاندې په کابل کې پر هټیو مالیه زیاته کړه؛ خو هټیوالو ډېر ژر د دغې پریکړې پر خلاف لاریونونه وکړل او خپلې هټۍ یې وتړلې. حکومت له دغې تجربې وروسته، د مخابراتي شبکو له لارې د مالیه لګولو یوه داسې تګلاره غوره کړه، چې خلک هم ونه پاروي او د حکومت عاید هم لوړ کړي.

د ۱۳۹۴ کال د لومړۍ ربعې د ارقامو له مخې د افغانستان صادرات تقریباً ۶۱ سلنه زیات او واردات کم شول. خو د دې لوی لامل په نړېوال مل کیت کې د "شیرین بویه" بوټي نرخ لوړېدل او د څو کلونو راهیسې د ورنښتونو د زیاتېدو له کبله زراعتي پیداوار زیاتېدل وو، چې دغه حالت د افغانستان صادرات هم د ۱۳۹۴ کال په لومړۍ ربعه کې لوړ کړل. دا چې سړکال واردات ولې کم شوي، عمده لامل یې په افغانستان کې د پیسو ورکېدل یا په بله معنا د تقاضا کمېدل دي. خو که په هېواد کې بې کارۍ کمه شي او اقتصادي وده زیاته شي نو واردات به د

^۲ د کارګرانو د ملي اتحادیې د مشر په اند په افغانستان کې اوسمهال تقریباً ۱۳ ملیونه خلک بې کاره او یا په کم مزد کار کوي (د نورو معلوماتو لپاره وګورئ د تحلیل هفتي ۱۳۱ مه ګڼه)

^۳ د ۲۰۰۵ کال د جنورۍ په میاشت کې د یوه ډالر بیه ۴۸ افغانۍ وه؛ د ۲۰۱۴ کال په پیل کې ۵۶.۳۳ ته پورته شوه؛ خو اوس یوه ډالر د ۶۵ افغانیو په بدل کې تبادله کېږي. (د نورو معلوماتو لپاره وګورئ د تحلیل هفتي ۱۳۱ مه ګڼه)

^۴ تېر ماخذ.

يو ځل بيا لپاره لوړ شي. د سوداگرۍ دغه لاسته راوړنه هم د حکومت د پالیسيو له کبله نه ده، بلکې د نړيوال مارکېټ او د افغانستان د داخلي حالاتو له کبله وه.

که په لنډه توگه ووايو، د ملي وحدت حکومت په تېر يوه کال کې د خلکو په «دسترخوان» کې هېڅ بدلون رانه وست، هغه څه چې دوی يې د ټاکنو پرمهال توده ژمنه کړې وه، بلکې د يوې سروې له مخې دغه حکومت برعکس د خلکو پر دسترخوان منفي اغېزه وکړه.⁵

اداري فساد

د ۲۰۱۴ کال په پای کې د لندن کنفرانس جوړ شو او د افغانستان ولسمشر اشرف غني پکې د اصلاحاتو په اړه خپله مقاله وړاندې کړه. په دغه مقاله کې د اداري فساد پرضد د ملي وحدت حکومت کړنلاره هم روښانه شوه. د اداري فساد د ختمولو په تړاو حکومت ادعا وکړه، چې لاندې گامونه به پورته کړي:

- د اداري فساد پر ضد به خپلواک ماموریت، چې محدود وخت او د پلي کولو واک به ولري، جوړوي؛
- د پلټنې په عالي اداره کې به اصلاحات راولي؛
- د تهیې ملي هیأت یا (national procurement board) جوړول چې لوی قراردادونه به اداره کوي ترڅو افغانستان د فساد له لویې کچې څخه راوباسي؛
- سترې محکمې ته به وسایل ورکړل شي، ترڅو دوی د قاضیانو د معاشاتو، خوندیتوب او مسلکیتوب او د خپلو اصلاحاتو پروگرام پلی کړي؛
- ټول حکومتي چارواکي باید خپلې شتمنۍ ثبت کړي؛
- موبایل بانکینک سیستم به پیل کړي؛
- اوسني هغه قانونونه او پروسیجرونه به بیا وکتل شي، چې د اداري فساد لامل شوي؛
- په ټاکنیز سیستم کې به اصلاحات راوړل شي؛
- په قضایي نظام کې به اصلاحات راوړل شي؛
- او نور⁶

خو نه تراوسه د اداري فساد پرضد خپلواک ماموریت جوړ شوی او نه هم په کومه برخه کې اصلاحات راغلي. د اداري فساد پرضد په مبارزه کې یوازې څېز چې حکومت یې خپله لاسته راوړنه بولي، د کابل بانک قضیه بیا

⁵ په انلاین بڼه یې ولولئ:

http://www.tolonews.com/TOLONews_photo/pdf/TOLONews_4th_NUG_approval_rating_August_2015.pdf

⁶ Realizing Self-Reliance: Commitments to Reforms and Renewed Partnership (Draft Paper of Ashraf Ghani to be presented in London Conference)

پرانيسټل دي. په سام کنفرانس کې د ماليې وزير وويل، چې د کابل بانک له پورورو څخه ۲۲۸ ميليون ډالره ترلاسه شوي دي.

د دې ترڅنگ حکومت هغه چارواکي هم ممنوع الخروج اعلان کړي، چې په اداري فساد کې متهم شوي، لکه د کابل پخواني ښاروالان، د ښار جوړونې وزارت ۲۲ لوړپوړي چارواکي، د کابل بانک ۱۵۰ پوروري او يو شمېر نور چارواکي.

همدا راز د ښار جوړونې په وزارت کې په فساد کې د متهمو کسانو دوسيې هم وڅېړل شوې او دوسيې يې سترې محکمې ته ولېږل شوې؛ خو له دغو دوسيو ورهاخوا د اداري فساد د ختمولو په تړاو کوم مشخص دريځ نه دی نيول شوی او د اداري فساد کچه اوس هم د پخوا په څېر لوړه پاتې ده.

کډوالي او له هېواده تېښته

يو زيات شمېر افغانان په پاکستان او ايران کې مېشت دي. په تېر يو کال کې په دغو دواړو هېوادونو کې يو شمېر داسې پېښې وشوې^۷، چې له کبله يې افغان کډوال اغېزمن شول او د ۲۰۱۵ کال له پيل څخه لسگونه زره افغان کډوال بېرته خپل هېواد ته راستانه شول. د کډوالو د نړيوال سازمان د معلوماتو له مخې د ۲۰۱۵ کال له پيل څخه د جون تر ۳۰مې پورې تقريباً ۱۳۷۸۰۳ تنه ناراجستره افغان کډوال د اسلام قلعي او ميلاک له لارې افغانستان ته راغلي او همدا راز ۸۹۵۶۱ تنه ناراجستره افغان کډوال د تورخم له لارې او ۹۹۴۹ تنه د سپين بولدک له لارې خپل هېواد ته راستانه شول.

د افغانستان د کډوالو چارو وزير د هلو ځلو او دغو هېوادونو ته د سفرونو له کبله شونې شوه، چې د ناراجستره افغانانو قضيه حل شي. په دواړو گاونډيو هېوادونو کې لوړپوړو چارواکو ژمنه وکړه چې په دغو هېوادونو کې به

^۷ د بيلگې په ډول په پېښور کې پر يو پوځي مکتب بريد وشو، چې له کبله يې د پوځي مشرانو زامن ووژل شول. پاکستان د دغې پېښې په غبرگون کې د تروريزم-ضد تگلاره کې د افغان کډوالو قضيه و داخله کړه او د کډوالو په اړه سخت دريځ ونيوه.

همدا راز په ايران کې هم د ناراجستره افغان کډوالو پرضد سخت گامونه پورته شول. يو څه يې سوريې ته د جگړې لپاره ولېږل شول، يو شمېر يې په زندانونو کې وو او يو شمېر نور يې په زوره بېرته افغانستان ته راستانه کړای شول. د ايران د سخت دريځ يو لامل به هم ښايي د يمن په اړه د سعودي په ملاتړ د افغان حکومت د يوې اعلاميې خپرول وي.

ناراجستره افغان کډوال راجستروي. د دې ترڅنگ په پاکستان کې د راجستر شويو افغان کډوالو د اوسېدو نېټه هم د دوو کلونو لپاره تمدید شوه.

په تېر کال کې د ملي وحدت حکومت تر ټولو ښه فعالیت د کډوالو په قضیه کې و؛ خو بیا هم د افغان کډوالو په تړاو لا د دغه وزارت تگلاره او ستراتیژي نه ده روښانه شوې. حکومت ته په کار وو، چې په گاونډیو هېوادونو کې د افغان کډوالو په تړاو خپله تگلاره روښانه کړي. د افغان کډوالو قضیه په گاونډیو هېوادونو کې د مودې له تمدیدلو سره نه حل کېږي. په دې تړاو باید حکومت پرېکنده او روښانه تگلاره ولري، چې افغان حکومت به کله د افغان کډوالو ستنېدو ته چمتو وي؟

همدا راز له تېرو درېیو کلونو راهیسې اروپا ته په ناقانونه ډول د افغانانو تگ هم زیات شو. د یوې سروې له مخې په ۲۰۱۳ کال کې تقریباً ۲۶۲۱۵ تنو په اروپا کې د پناه غوښتنې وړاندیزونه کړي وو، دغه شمېره په ۲۰۱۴ کال کې ۴۱۳۷۰ تنو ته ورسېده^۸ او د روان کال په لومړیو اتو میاشتو کې د ملگرو ملتونو د کډوالو ادارې په وینا تقریباً ۸۰ زره افغان کډوال اروپا ته تللي. په تېره اوونۍ کې د کډوالو چارو وزارت او د جرمني د «ویلېت ام زونتاگ» ورځپاڼې د رپوټونو له مخې دغه شمېره اوس ډېره لوړه شوې ده. د کډوالو وزارت په اند تقریباً ۶۰ زره تنه هره میاشت په غیر قانوني ډول له هېواده وځي^۹ او د جرمني د ورځپاڼې د خپرنیز رپوټ له مخې تقریباً هره میاشت سل زره کسان له افغانستانه وځي^{۱۰}.

دا چې د ملي بیوالي حکومت په لومړي کال کې په دومره ډېره کچه افغانان له هېواده وځي، لاملونه یې په لاندې ډول دي:

- ناامنی او جگړې
- بې کاري
- په ځینو اروپایي هېوادونو کې د قبلېدو آسانه شرایط^{۱۱}.

په دومره ډېره کچه له هېواد څخه د لوستي او ځوان قشر تېښته به په راروانو کلونو کې پر هېواد ډېرې بدې اغېزې وښندي.

^۸ See online: < [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Countries_of_origin_of_(nonEU)_asylum_seekers_in_the_EU-28_Member_States_2013_and_2014_YB15_III.png)

[explained/index.php/File:Countries_of_origin_of_\(nonEU\)_asylum_seekers_in_the_EU-28_Member_States_2013_and_2014_YB15_III.png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Countries_of_origin_of_(nonEU)_asylum_seekers_in_the_EU-28_Member_States_2013_and_2014_YB15_III.png)

^۹ ویسا ورځپاڼه، لسم کال ۹۸مه گڼه، دوه شنبه ۱۳۹۴ کال، د تلې ۶مه.

^{۱۰} دوپچه وېله (پښتو)، هره میاشت له افغانستان څخه سل زره کسان وځي، د ۲۰۱۵ کال د سپټمبر ۲۹مه، پرلیکه بڼه:

<http://www.dw.com/ps/%D9%87%D8%B1%D9%87-%D9%85%DB%8C%D8%A7%D8%B4%D8%AA-%D9%84%D9%87-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%DA%85%D8%AE%D9%87-%D8%B3%D9%84-%D8%B2%D8%B1%D9%87-%DA%A9%D8%B3%D8%A7%D9%86-%D9%88%DA%81%D9%8A/a-18744037>

^{۱۱} د ستراتیژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز د تحلیل هفتي ۱۳۰مه گڼه.

بهرني سياست

په تير کال کې د بهرني سياست په تړاو ډېرې مهمې پرېکړې وشوې او د ملي وحدت حکومت له جوړېدو سره سم د حکومت بهرني سياست، د حامد کرزي د دويمې دورې د بهرني سياست په پرتله ژور بدلون وموند.

د ملي وحدت حکومت په لومړي کال د بهرني سياست په تړاو لاندې مهمې پرېکړې وکړې:

- د حکومت له جوړېدو سره سم په ۲۴ ساعتونو کې دننه له امریکا او ناټو سره امنيتي تړونونه لاسليک شول؛
- له پاکستان سره اړیکې پراخې شوې او د تېرو ۱۴ کلونو په پرتله په دغه کال کې کابل له اسلام آباد سره تر ټولو نږدې اړیکې درلودې؛
- اشرف غني خپل لومړنی سفر چین ته وکړ او پر چین يې د خپل بهرني سياست تمرکز زیات کړ؛
- چین او پاکستان د سولې په قضیه کې دخپل کړای شول؛
- افغان حکومت په لومړي ځل سعودي ته د ځان نږدې کولو هڅه وکړه. اشرف غني سعودي ته د عمرې لپاره ولاړ، هلته يې د سعودي له چارواکو سره وليدل او بیا يې وروسته د يمن په قضیه کې د سعودي په ملاتړ اعلامیه خپره کړه؛
- له هند سره د نوي افغان حکومت اړیکې تر ډېره سړې شوې او ان تر دې، چې هند څو ځله د افغانستان هغو وړاندیزونو ته ځواب ونه وایه، چې موخه يې د ستراتيژیک تړون تر سيوري لاندې له يو بل سره همکاري کول وو.

د بهرني سياست ناسم حساب

حکومت په لومړني کال کې د بهرني سياست په تړاو ناسم حساب کړی و. له امریکا او ناټو سره يې امنيتي تړون په دې موخه لاسليک کړ، چې په هېواد کې به امنيت او ثبات راولي؛ خو په هېواد کې نه امنيت ټينگ شو او نه ثبات راغی، بلکې جگړو ورځ تر بلې زور واخيست، جگړه د هېواد شمال ته هم پراخه شوه او د ولسواليو د پرله پسې سقوط ترڅنگ کندز ولايت په بشپړ ډول سقوط وکړ.

حکومت پاکستان ته هم د تېرو کلونو په پرتله ډېر امتيازات ورکړل او د پاکستان د اندېښنو د کمولو په موخه يې له هند سره اړيکې سپرې کړې. کابل دا هر څه په دې موخه وکړل، چې پاکستان به طالبان له افغان حکومت سره خبرو اترو ته چمتو کړي، په افغانستان کې به سوله راشي او جگړه به پای ته ورسېږي؛ خو حکومت دا اټکل هم ناسم وخت؛ ځکه نه يوازې دا چې سوله رانه غله او امنيت ټينگ نه شو، بلکې هېواد ورځ تر بلې د بې ثباتۍ او ناامنيو په لور ولاړ، د سولې نيم ژواندي بهير په تپه ودرېد او له پاکستان سره هم اړيکې بېرته خرابې شوې.

افغان حکومت د يمن په قضيه کې هم د ناسم اټکل له مخې د سعودي ملاتړ په دې موخه وکړ، چې سعودي به د سولې په پروسه او په اقتصادي برخه کې مرسته وکړي او افغان کارگرو ته به تر يو لکو پورې ويزې ورکړي؛ خو له تېرو شپږو مياشتو راهيسې سعودي له افغانستان سره کومه څرگنده مرسته نه ده کړې.

پای

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrskabul.com csrskabul@gmail.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

شماره تماس دفتر: (+93) 784089590

ارتباط با مسؤولین:

دکتور عبدالباقي امين، رئيس مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی: (+93) 789316120 abdulbaqi123@hotmail.com

داکتر وحيدالله مصلح، معاون مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی: (+93) 747575741 drwahidm@gmail.com

حکمت الله ځلاند، مسؤول تحقیقات و نشرات: (+93) 775454048 hekmat.zaland@gmail.com

یادآوری: لطفا نظرات و پیشنهادات خود را جهت بهبود مطالب این نشریه به ما ارسال دارید.